

Variasjon i norsk langdistansebinding

Av Marit Julien

Det er kjent fra før at langdistansebinding, altså binding over finitt setningsgrense, forekommer i norsk. Den geografiske distribusjonen av slike bindingsrelasjoner i norsk har blitt undersøkt tidligere, og det samme har visse semantiske og syntaktiske faktorer som gjør langdistansebinding mulig. I denne artikkelen presenteres resultater fra en ny undersøkelse av langdistansebinding i norsk, som viser at også den syntaktiske kompleksiteten i venstreperiferien til den underordna setningen spiller en rolle: V2-leddstilling og topikalisering i den underordna setningen er faktorer som gjør langdistansebinding mindre akseptabelt. Men den individuelle variasjonen er stor, og for de mest tolerante informantene blir langdistansebinding ugrammatisk først når flere negative faktorer opptrer sammen. Det er tydelig at langdistansebinding er et komplekst fenomen, og at ulike individuelle grammatikker legger vekt på ulike faktorer.*

1 Introduksjon

Bindingsdomenet for en anafor, det vil si det domenet som inneholder både anaforen og dens antesedent, er vanligvis setningen. Likevel er det velkjent at anaforer i visse tilfeller kan bindes av et element som ikke

* Jeg vil takke alle som har hjulpet meg ved å gi vurderinger av eksempler. En spesiell takk går til Helge Lødrup for hans grundige gjennomlesning av og innsiktsfulle kommentarer til en tidligere versjon av artikkelen. Jeg også hatt stor nytte av å legge fram dette stoffet på Grammatikseminariet ved Lunds universitet, ved Tionde nordiska dialektologkonferensen i Mariehamn, og framfor alt i en gjesteforelesning ved Universitetet i Oslo.

tilhører den samme setningen som anaforen, men i stedet er å finne i en overordna setning. Dette kalles langdistansebinding.

I en skandinavisk kontekst har langdistansebinding i islandsk blitt gjenstand for omfattende diskusjon i den lingvistiske litteraturen, i det minste siden Thráinsson (1976). Ikke fullt så mye oppmerksomhet har blitt viet til langdistansebinding i norsk, men så vel den geografiske utbredelsen av slik binding som de vilkåra som gjør den akseptabel i norsk, har likevel blitt behandlet i flere arbeider.

I denne artikkelen skal jeg redegjøre for resultatene av en nylig gjennomført informantundersøkelse med fokus på langdistansebinding i norsk. Utgangspunktet for undersøkelsen var en antagelse om at langdistansebinding, definert her (etter Reuland og Koster (1991)) som binding over finitt setningsgrense, blir påvirket av kompleksiteten til venstreperiferien i den setningen som inneholder anaforen. Jeg var derfor ute etter informanter som kunne akseptere langdistansebinding, i det minste i visse tilfeller, slik at det skulle være mulig å se på hvilke faktorer som gjør langdistansebinding mer eller mindre akseptabelt for dem. Det viste seg at for mange norsktalende er akseptabiliteten av en gitt bindingsrelasjon ikke bare avhengig av om relasjonen krysser ei finitt setningsgrense. Også andre faktorer kan påvirke akseptabiliteten. Visse av disse faktorene har allerede blitt identifisert av andre forskere, så som prominensen til intervenserende potensielle bindere og de semantiske egenskapene til det underordna verbet og til matriseverket. Min undersøkelse tyder på at vi til dette må legge leddstillinga i den underordna setningen – V₂ eller ikke-V₂ – så vel som tilstedeværelsen av topikalisererte konstituenten. Vi skal også se at individuelle talere er mer eller mindre restriktive når det gjelder langdistansebinding og reagerer på ulike faktorer.

Artikkelen er bygd opp slik: I avsnitt 2 sammenfatter jeg det som er kjent fra før om langdistansebinding i norsk – hvilke semantiske og syntaktiske kontekster den forekommer i, hvilken rolle valg av enkelt eller komplekst refleksivt pronomen spiller, og hvordan den geografiske utbredelsen ser ut. I avsnitt 3 ser jeg nærmere på relevante data i den nokså nylig oppbygde Nordisk syntaksdatabase. Avsnitt 2 og 3 utgjør dermed bakgrunnen for den undersøkelsen som blir presentert i avsnitt 4 og 5. Informantene og undersøkelsesmetoden beskrives i avsnitt 4, mens resultatene og tolkningen av dem legges fram i avsnitt 5. Avsnitt 6 avslutter artikkelen.

2 Langdistansebinding i norsk

Jeg vil her først sammenfatte de viktigste resultatene fra tidligere undersøkelser av norsk langdistansebinding. I 2.1 viser jeg at en kan skille mellom to typer av langdistansebinding i norsk. I 2.2 tar jeg opp valget av reflektivt pronomen i lokal binding og i langdistansebinding, mens 2.3 handler om den geografiske utbredelsen av langdistansebinding. Avsnittet sammenfattes i 2.4.

2.1 To typer av langdistansebinding i norsk

Den som først rapporterte om langdistansebinding i moderne norsk, var, så vidt jeg kjenner til, Ivar Aasen i *Norsk Grammatik* (1864). Han noterte at sjøl om refleksive pronomen i norsk vanligvis er relaterte til subjektet i den samme setningen, fins det også tilfeller der et reflektivt pronomen i en underordna setning i stedet relaterer seg til subjektet i den overordna setningen. Han ga disse tre eksemplene (Aasen 1864: 292):

- (1) a. Han trudde, at dei vilde narra seg.
 b. Ho trur alltid, at dei tala um seg.
 c. Han sagde, at hesten sin var større.

Vi ser her at subjektet i en overordna setning kan binde et reflektivt pronomen som er ikke-subjekt i en komplementsetning, som i (1a) og (1b), eller et reflektivt possessiv som inngår i subjektet i en slik setning, som i (1c).¹

Når det gjelder konstruksjoner som den i (1c), mente Moshagen og Trosterud (1990: 48, fn. 2) at et reflektivt possessiv i subjektet i en underordna setning trolig er mer eller mindre akseptabelt i alle norske dialekter. Dessuten, som Lødrup (2009: 113) påpeker, kan relasjonen mellom et overordna subjekt og et reflektivt possessiv i et underordna subjekt sees som lokal binding, ettersom det overordna subjektet jo er

1. Hellan (1988), trolig det mest kjente arbeidet om binding i norsk, beskriver en varietet av norsk som ikke tillater binding over finitte setningsgrenser, noe som uttrykkes eksplisitt i den såkalte “tensed S-condition” (Hellan 1988: 84). Hellan noterer likevel at binding inn i komplementsetninger forekommer i uformell tale (Hellan 1988: 85).

Faarlund, Lie og Vannebo (1997: 1161) sier at refleksive possessiver ofte opptrer i subjekter i underordna setninger i talespråket, men ikke er vanlige i skrift. Videre noterer de at binding av ikke-subjekter i komplementsetninger og binding inn i relativsetninger også forekommer.

den nærmeste tilgjengelige binderen for det refleksive possessivet.

Lødrup (2009) observerer videre at når komplementsetningen har et indefinitt subjekt, som i (2) (jf. Lødrup 2009: 128), eller et ekspletivt subjekt, som i (3) (jf. Lødrup 2009: 116), er binding over dette subjektet nokså akseptabelt:²

- (2) De venter på at andre skal gjøre jobben for seg.
- (3) Plutselig fikk han høre at det kom en mann bak seg i mørket.

Med utgangspunkt i den relativt høge akseptabiliteten av eksempler som i (2) og (3) foreslår Lødrup (2009) en lett revisjon av prinsipp A i bindingsteorien. Hans formulering av prinsipp A er som vist i (4) (Lødrup 2009: 126):

(4) *Prinsipp A i bindingsteorien*

En anafor er bundet i et lokalt domene som inneholder et (prominent) subjekt som er relasjonelt overordna.

Med “prominent” menes her enten definitt eller animat med en tematisk rolle som ligger høgt i det tematiske hierarkiet. En konsekvens av prinsipp A i denne formuleringa er at underordna subjekt kan ignoreres som potensielle bindere dersom de er lite prominente, noe som får som konsekvens at bindingsdomenet for anaforen omfatter mer enn den minimale setningen.³

Lødrup (2009) registrerer dessuten at når den intervenserende potensielle binderen har låg prominens, er binding inn i relativsetninger også nokså vanlig i dagens norsk. Et eksempel vises i (5) (fra Lødrup 2009: 112):

- (5) Hun fortjener jo å ha noen som er glad i seg.

2. Denne effekten av ekspletiver ble også notert i Aass (1979: 315).

3. Sverre Stausland Johnsen, i upublisert arbeid, har registrert at en intervenserende potensiell binder i plural underletter langdistansebinding mer enn én i singular. Han gir blant annet det følgende eksempelparet:

- (i) a. ??Læreren_i så eleven stå bak seg_i.
- b. Læreren_i så elevene stå bak seg_i.

I slike tilfeller er korrelatet for relativsetningen vanligvis en indefinit kvantifiserer, som også ofte har ikke-spesifikk tolkning (Lødrup 2009: 115).

Går vi nå tilbake til eksemplene i (1a) og (1b), ser vi at det intervenserende subjektet i begge disse tilfellene er det definte pronomenet *dei*, og det refererer til mennesker. Dette betyr at intervenereren har høy prominens, slik at en ikke kan hevde at bindingsdomenet for anaforen er utvida slik at det også omfatter binderen, altså subjektet i den overordna setningen. Vi står her overfor virkelig langdistansebinding, av det vi kunne kalle "islandsk" type. Slik langdistansebinding er generelt mindre akseptabel i norsk enn den typen som Lødrup (2009) beskriver, og det er også andre begrensninger som er relevante for den.

Langdistansebinding har ofte blitt knytta til logoforisitet (se f.eks. Maling 1984, Hellan 1988 og Sigurdsson 1990), og flere har ment at langdistansebinding av den "islandske" typen har med logoforisitet å gjøre også i norsk. Mer spesifikt er påstanden at langdistansebinding er mulig når innholdet i den underordna setningen svarer til perspektivet til antesedenten, som i de fleste tilfellene er matrisesubjektet (se f.eks. Moshagen og Trosterud 1990).⁴ Et lignende syn finner vi hos Strahan (2003), som sier at alle refleksive element har som antesedent referansepunktet i det domenet de inngår i. Dette domenet kan avgrensnes blant annet av en perspektivinneholder eller av et førstepersonspronomen (se Strahan 2003: 113).⁵

Lødrup (2009) viser derimot at langdistansebinding overintervenerere med låg prominens ikke er avhengig av at matriseverbet er logoforisk. Eksemplet i (6), fra Lødrup (2009: 117), demonstrerer dette:

- (6) Kristne er forskjellige, noen velger irrasjonelle slutninger som skader seg sjøl og andre.

4. Johnsen (2009) hevder at i det minste i den dialekten fra Østfold som han har undersøkt, er langdistansebinding mulig når matriseverbet er et persepsjonsverb eller det semantisk sett nærbeslektet verbet *drømme*. I sin analyse knytter Johnsen muligheten for langdistansebinding til fravær av tempus i den underordna setningen.

5. Culy (1994) påpeker at logoforisitet ikke er det samme som perspektiv. Han noterer imidlertid også at morfologisk distinkte logoforiske pronomen så vel som refleksive pronomen har en sekundær bruk i kontekster som representerer perspektiv.

Matriseverbet i slike konstruksjoner er ofte *ha*, *få*, *treng*e eller at annet verb som uttrykker tilhørighet eller fravær av tilhørighet, mens det underordna verbet ofte er ikke-agentivt, noe som også gjelder konstruksjoner med langdistansebinding mer generelt.⁶

2.2 Enkle og komplekse refleksive pronomen og refleksive possessiver

I de fleste eksemplene på langdistansebinding som vi har sett hittil, er anaforen det enkle refleksive pronomenet *seg*. Et unntak er (6), hvor det komplekse refleksive pronomenet *seg sjøl* opptrer i stedet. Det er kjent at det enkle refleksive pronomenet er mer akseptabelt i ikke-lokal binding enn det komplekse refleksive pronomenet (Hellan 1988). Strahan (2003: 73ff) viser likevel at *seg sjøl* kan opptre i ikke-lokal binding – noe vi altså også ser i (6).

Det er et poeng her at det enkle refleksive pronomenet i mange tilfeller ikke kan bindes lokalt. Det kan bindes lokalt når det står til et såkalt refleksivt verb, det vil si et verb som alltid opptrer med et refleksivt element, som for eksempel *skamme seg*. Som vi ser i (7), kan *skamme* ikke opptre med komplekst refleksivt pronomen eller med ikke-refleksivt objekt, og heller ikke uten utfylling.

- (7) a. Ella skammer seg.
b. *Ella skammer seg sjøl.
c. *Ella skammer meg.
d. *Ella skammer.

Med det ikke-refleksive verbet *elske* er derimot det enkle refleksive pronomenet ugrammatisk, mens det komplekse refleksive pronomenet *seg sjøl* er grammatisk:

- (8) a. *Ella elsker seg.
b. Ella elsker seg sjøl.

Men som Lødrup (2007) påpeker, kan det enkle refleksive pronomenet bindes lokalt i fysiske kontekster, det vil si kontekster hvor den fysiske

6. Teleman, Hellberg og Andersson (1999, bd. 2: 343) rapporterer om tilsvarende observasjoner fra svensk og sier at en del svensktalende kan la et refleksivt pronomen i en relativsetning bindes av matrisesubjektet når korrelatet til relativsetningen er et ubestemt ikke-spesifikt objekt for et verb med 'ha' som en del av betydninga.

kroppen til referenten er involvert i situasjonen. Dette ser vi i (9). I (9a) har vi en fysisk kontekst, og det enkle refleksive pronomenet tillater lokal binding. I (9b) har vi derimot ingen fysisk kontekst, og lokal binding krever det komplekse refleksive pronomenet (fra Lødrup 2007: 193). Vi kan også notere her at det ikke er mulig å skille mellom (9a) og (9b) ved å definere lokal binding som binding ved et koargument, som i Hellan (1998).

- (9) a. Vi ba ham kikke bak seg.
 b. Vi gjorde ham stolt av seg *(sjøl).

Situasjonen er annerledes for det refleksive possessivet, for her opptrer den enkle og den komplekse versjonen i de samme omgivelsene, som illustrert i (10).

- (10) a. Ella hater faren sin.
 b. Ella hater sin egen far.

Forskjellen mellom det enkle refleksive possessivet *sin* i (10a) og det komplekse refleksive possessivet *sin egen* i (10b) har med emfase å gjøre – *egen* gir en kontrastiv tolkning. Dette er grunnen til at *sin egen* alltid er prenominalt, mens refleksive possessiver uten emfase ofte er post-nominale i norsk. Bortsett fra dette er de syntaktiske kontekstene for nominalfraser med *sin* ikke forskjellige fra de syntaktiske kontekstene for nominalfraser med *sin egen*.

Når Strahan (2003: 89) likevel trekker den konklusjonen at det ikke-possessive refleksive pronomenet *seg* er mer akseptabelt i langdistansebinding enn det refleksive possessivet *sin*, ser dette ut til å være en konsekvens av den forma eksemplene hennes har fått. Strahan brukte nesten-minimale setningspar, som i (11) (Strahans eksempler 13 og 28). I slike par, med finite underordna setninger, bedømte informantene hennes langdistansebinding av *seg* som mer akseptabelt enn langdistansebinding av *sin*. Mens 14 % av informantene aksepterte (11b) med langdistansebinding, var det bare 1 % som kunne ha langdistansebinding i (11a).

- (11) a. Jon tror at Maria elsker jobben sin.
 b. Jon tror at Maria elsker seg.

Om vi ser nærmere på setningene, forstår vi hvorfor. I (11a) kan *sin* bindes lokalt, altså av det nærmeste subjektet *Maria*. Dermed er *Maria* den foretrukne binderen, og ikke det høgere subjektet *Jon*. Derimot kan *seg* i (11b) ikke bindes lokalt, som vi så i (8), og (11b) må derfor enten avvises, eller aksepteres med langdistansebinding. Det faktum at langdistansebinding av *sin* i (11a) er mindre akseptabelt enn langdistansebinding av *seg* i (11b), skal derfor ikke forstås som en konsekvens av det possessive trekket i *sin*, men som en konsekvens av at *sin*, men ikke *seg*, her kan bindes lokalt.

Ser vi i stedet på konstruksjoner der lokal binding ikke er mulig, finner vi at valget av refleksivt possessiv eller ikke-possessivt refleksivt pronomen ikke gjør noe større utslag i akseptabiliteten av langdistansebinding. Setningsparet i (12) (eksempel 20 og 14 i Strahan 2003) illustrerer dette. I begge setningene er PRO kontrollert av objektet i matrisetningen, som er første person, slik at binderen for *seg* og *sin* må være matrisesubjektet *Trond*.

- (12) a. Trond ba oss PRO hjelpe seg.
 b. Trond ba oss PRO hjelpe moren sin.

Strahan (2003: 89) rapporterer at 71 % av informantene hennes aksepterte (12a), mens 76 % aksepterte (12b). Riktignok har vi her mellomdistansebinding, definert som binding over ei infinitt setningsgrense i Reuland og Koster (1991), noe som kan tenkes å påvirke resultatet, men det er likevel slående at ikke-lokal binding av *sin* er like akseptabelt som ikke-lokal binding av *seg* i dette tilfellet der lokal binding av *sin* ikke er noen mulighet.

2.3 Den geografiske distribusjonen av langdistansebinding

Når vi nå har slått fast at langdistansebinding over definte animate subjekter forekommer i norsk, kommer spørsmålet om den geografiske distribusjonen – er slik binding knytta til visse dialekter eller dialektområder? Aasen (1864) registrerte at mønsteret var spesielt vanlig i “Trondhjems Stift”, altså i det området som i dag er Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag samt Nordmøre og Romsdal. Iversen (1918) rapporterte at langdistansebinding også forekom i Tromsø-dialekten, mens Tilset (1924) observerte det samme i Strinda, som nå er en del av Trondheim. Seinere har både Knudsen (1949) og Sandøy (1992) notert at langdis-

tansebinding er vanligst i Trøndelag samt i de vestlige og nordlige delene av landet.

Strahan (2003), som bygger på en undersøkelse der i alt 180 norsktalende fra alle landsdeler deltok, kommer til et lignende resultat. Undersøkelsen omfatta langdistansebinding inn i subjekter så vel som langdistansebinding av ikke-subjekter, i mange tilfeller over definitte og animate subjekter. Et eksempel av denne typen er vist i (13) (Strahans eksempel 45):

(13) Jon_i hørte at Tordis var klar til å snakke med seg_i.

Strahan (2003: 84) oppgir at 21 % av informantene hennes aksepterte dette eksemplet, med den angitte bindingsrelasjonen. Det er dermed klart at det ikke er grammatisk for alle norsktalende. Men i de tabellene i Strahan (2003) som viser geografisk fordeling, er langdistansebinding av objekt slått sammen med binding inn i subjektet i en underordna setning. En kan derfor ikke trekke noen slutninger om den geografiske fordelinga av binding av den typen som er vist i (13). Strahan påviser likevel at talere fra Trøndelag jevnt over aksepterer mer langdistansebinding enn andre norsktalende, noe som neppe ville vært tilfelle hvis de hadde avvist langdistansebinding av objekt. Vi kan derfor anta at alle typer av langdistansebinding oftere blir akseptert i Trøndelag enn i andre landsdeler. Vi kan også nevne at aksepten for langdistansebinding var lågest lengst sør i landet i Strahans undersøkelse.

Langdistansebinding har blitt sett på som et arkaisk trekk i norsk (Moshagen og Trosterud 1990, Strahan 2003: 174). Interessant nok viser Røgnvaldsson (2007) at langdistansebinding forekom i norrønt, sjøl om det ikke var like vanlig som i moderne islandsk. Det kan dermed se ut til at trøndersk mer enn andre norske talemål holder på et eldre trekk. Vi skal likevel merke oss at norsk tillater binding inn i relativsetninger, noe som ikke er mulig i islandsk. Det er altså ikke full kontinuitet mellom langdistansebinding i norsk og i islandsk. Fra de felles norrøne røttene har langdistansebindingen utvikla seg i delvis ulike retninger. De norsktalende som i dag har en skriftspråklignende refleksivsyntaks, uten langdistansebinding, kan dermed sies å representere ei relativt ny utvikling.

2.4 Oppsummering

Vi har sett i dette avsnittet at langdistansebinding over indefinitte,

inanimate og ekspletive subjekter har blitt hevda å være generelt akseptabelt i norsk, og det samme gjelder binding inn i subjektet i en komplementsetning. Langdistansebinding over animate og definitte subjekter ser ut til å være annerledes – det er knytta til perspektiv, og det er vanligere i Trøndelag enn i landet for øvrig. Andre faktorer, som valg av reflektivt pronomen og agentiviteten til det underordna verbet, kan også påvirke akseptabiliteten av langdistansebinding.

3 Langdistansebinding i Nordisk syntaksdatabase

Ferske data om langdistansebinding i norsk er å finne i Nordisk syntaksdatabase, som beskrives i Lindstad m.fl. (2009). Databasen inneholder informasjon om bedømminger gjort av 924 skandinavisktalende, som representerer alle hovedvarietetene og mange ulike dialekter. Informantene fikk høre innspillinger av ei rekke setninger, lest på den lokale dialekten, og ble bedt om å bedømme dem ved hjelp av en skala fra 1 (helt uakseptabel) til 5 (helt akseptabel). På hvert sted ble fire informanter rekruttert: ei yngre kvinne, en yngre mann, ei eldre kvinne og en eldre mann – der “yngre” betyr under 30 og “eldre” betyr over 50 år.

Datainnsamlinga for den norske delen av Nordisk syntaksdatabase ble gjennomført i 2006–2010 på i alt 111 steder. Tre av de setningene som ble testa er av spesiell interesse her: setningene 103, 116 og 156. Jeg presenterer setningene i 3.1, og i 3.2 ser jeg nærmere på bedømmingene av setningene 103 og 156. Ei oppsummering av avsnittet følger i 3.3.

3.1 Tre setninger i Nordisk syntaksdatabase

Blant de setningene som ble testa i Nordisk syntaksdatabase, var det én der et reflektivt pronomen i en relativsetning ble bundet av matricesubjektet, over et inanimat (men definit) korrelat. Dette var setning 116, som vises i (14):

- (14) Setning 116 i Nordisk syntaksdatabase
Folk les vel berre dei breva som er til seg sjølv.

Som Lundquist (2013b) også noterer, ble dette eksemplet godtatt av nesten alle de norske informantene. De individuelle bedømmingene viser

at bare noen få talere, spredd over hele landet, ga dette eksemplet en score under 5.

I eksempel 156, vist her som (15), inngår det refleksive possessivet *sitt* i subjektet i en komplementsetning og bindes av det overordna subjektet:

- (15) Setning 156 i Nordisk syntaksdatabase
Regjeringa reknar ikkje med at forslaget *sitt* vil få fleirtal.

Lundquist (2013a) registrerer at få informanter ga dette eksemplet en middels score. De fleste enten godtok det helt eller avviste det. Og slående nok kunne informanter fra det samme stedet gi helt ulike bedømminger, noe som viser at variasjonen er individuell snarere enn geografisk. Det var likevel en viss konsentrasjon av høge scorerer i Sør-Trøndelag, i Møre og Romsdal, og i de nordlige delene av Hedmark og Oppland.

Langdistansebinding av objekt ble imidlertid dessverre ikke testa i det norske delprosjektet. Vi skal derfor i stedet se litt nærmere på setning 103, som er vist i (16):

- (16) Setning 103 i Nordisk syntaksdatabase
Ho bad meg hjelpe seg.

Som vi ser, representerer dette eksemplet mellomdistansebinding. Her bindes det refleksive pronomenet *seg* av det overordna subjektet *ho*, over det nærmeste subjektet, som er det usynlige PRO-subjektet for infinitiven. Merk også at dette intervenserende subjektet er animat, og det er første person, siden det er kontrollert av objektet *meg*. Persontrekket i PRO er altså ikke forenlig med tredjepersonstrekket i *seg*, og det betyr at de som aksepterer setningen, har mellomdistansebinding her. Lundquist (2013c) rapporterer at setningen ble avvist på Sørlandet, mens det var en konsentrasjon av høge scorerer i Trøndelag. Eksemplet fikk dessuten høgere scorerer fra de eldre enn fra de yngre.⁷

7. Setningene 103, 116 og 156 ble også testa i Sverige og i det svensktalende Finland. Setning 116 oppnådde høge scorerer hos de svensktalende, mens bedømmingene av setningene 103 og 156 varierte mye (se detaljer i Lundquist 2013a, 2013b og 2013c).

3.2 Bedømmingene av setningene 103 og 156

For å få et bedre bilde av bedømmingene av setningene 103 og 156 (her: eksemplene (15) og (16)) i den norske delen av Nordisk syntaksdatabase, gikk jeg gjennom de individuelle scorene fra Norge og valgte ut de stedene som hadde et fullstendig datasett, det vil si scorer fra to yngre og to eldre informanter. I alt 97 steder oppfylte dette kravet. Disse 97 stedene ble så fordelt på 7 regioner som jeg sjøl definerte, ut fra de oppfatningene jeg har om den geografiske fordelinga av langdistansebinding. Min inndeling i regioner avviker dermed noe fra den en finner i tradisjonell dialektologi, som er basert på fonologi og morfologi, men jeg tror den kan ha noe for seg når det gjelder syntaks. Regionene med avgrensninger er oppgitt i tabell 1, sammen med antall undersøkelsessteder i hver region. (Alle stedene er oppgitt i appendiks 1.)

Tabell 1: Dialektregioner i Norge, med undersøkelsessteder i Nordisk syntaksdatabase

Region	Regionens avgrensning	Antall steder
1 Troms & Finnmark	Troms og Finnmark	13
2 Nordland	Nordland	11
3 Midt-Norge	Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal	16
4 Vest-Norge	Sogn og Fjordane, Hordaland, Rogaland nord for Boknafjorden	14
5 Østlandet nord	De nordlige delene av Hedmark, Oppland og Buskerud	12
6 Østlandet sør	Østlandet sør for region 5 og øst for region 7	14
7 Sørlandet	Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland sør for Boknafjorden.	17

Det neste steget var å kalkulere gjennomsnittsscoren for hver av setningene 103 og 156 i hver region og aldersgruppe. Resultatene av dette vises i tabell 2. (Individuelle scorer vises i appendiks 1.) Vi ser at setning 156, vist over som (15), med et refleksivt possessiv i et underordna subjekt, fikk middels til høye scorer i alle regioner. I landet sett under ett var yngre informanter mer positive enn eldre, men dette er likevel tydeligst i Nordland, Midt-Norge og Vest-Norge. På Sørlandet er tendensen svakere, mens i Troms & Finnmark er det i stedet de eldre som er mest positive. På Østlandet gir de to aldersgruppene nokså like bedømminger. Det ser dermed ut til at Moshagen og Trosterud (1990)

og Lødrup (2009) har rett når de sier at binding inn i et underordna subjekt er generelt akseptabelt i norsk, sjøl om vi ser her at det også fins talere som ikke aksepterer det.

Tabell 2: Gjennomsnittsscorer for setningene 103 og 156 i NSD

Region	Setning 156		Setning 103	
	Yngre	Eldre	Yngre	Eldre
1 Troms & Finnmark	3,2	3,6	2,6	4,2
2 Nordland	3,8	2,9	1,9	3,5
3 Midt-Norge	4,0	3,2	2,9	4,6
4 Vest-Norge	3,7	2,7	2,0	3,5
5 Østlandet nord	4,4	4,4	3,3	3,9
6 Østlandet sør	3,0	3,1	2,5	4,1
7 Sørlandet	3,2	2,9	1,6	2,3

Scorene for setningen med mellomdistansebinding av et objekt, setning 103, vist her som (16), oppviser et helt annerledes mønster. Scorene fra de yngre informantene er lågere enn scorene fra de eldre informantene i alle regioner (som Lundquist (2013c) også noterer). Vi kan blant annet legge merke til at gjennomsnittsscoren fra de eldre informantene i Midt-Norge var 4,6, som betyr at nesten alle bedømte eksemplet som fullt akseptabelt. Gjennomsnittsscoren fra de yngre informantene i Midt-Norge var imidlertid bare 2,9, og vi kan se av de individuelle scorene, i appendiks 1, at eksemplet fikk en middels score, 2 eller 3, fra mange informanter. På flere steder er forskjellen mellom eldre og yngre informanter slående, for eksempel Røros, hvor begge de yngre ga 1 mens begge de eldre ga 5, og Meråker, hvor de yngre ga 1 og 2, men de eldre igjen 5. I Rauma, Stranda og Volda ga alle de yngre scoren 2 mens alle de eldre ga scoren 5. Det kan derfor se ut som om yngre talere i Midt-Norge, det tidligere kjerneområdet for langdistansebinding, nå til og med har problemer med å akseptere mellomdistansebinding.

Det er likevel mulig at de relativt låge scorene som setning 103 fikk hos de unge, ikke skyldes bindingsrelasjonen. Det viser seg nemlig at mange yngre norsktalende reagerer negativt på verbet *be* brukt med den infinitivskonstruksjonen vi har i denne setningen. Det kan derfor tenkes at scorene sier mer om akseptabiliteten av den enn av mellomdistansebinding. Denne er da høgere blant de yngre på det nordlige Østlandet enn blant de yngre i Midt-Norge, men lågere blant de yngre på

det sørlige Østlandet, mens den er relativt høg hos de eldre i hele landsdelen. På Sørlandet var både yngre og eldre relativt skeptiske til setningen, uten at vi kan si sikkert om det var bindinga eller infinitivskonstruksjonen som bidro mest til dette.⁸

3.3 Oppsummering

Inspeksjon av de individuelle scorene som ble gitt til tre av setningene i Nordisk syntaksdatabase, viser at ulike typer av ikke-lokal binding får ulik bedømming av norske informanter. Binding inn i en relativsetning, over et inanimat korrelat, blir akseptert av de fleste. Binding inn i et subjekt i en komplementsetning blir akseptert av mange, mens andre avviser det helt. Det er likevel en svak tendens til at yngre informanter gir høyere scorer enn eldre informanter, noe som tyder på at denne typen binding er i ferd med å bli vanligere i norsk. Det eksemplet med mellomdistansebinding som er inkludert i databasen, som er det eneste eksemplet på binding over et animat subjekt, fikk relativt låge scorer, særlig fra de yngre informantene, men grunnen til dette kan være at eksemplet i tillegg til mellomdistansebinding involverer en infinitivskonstruksjon som de ikke så lett aksepterer.

4 En ny undersøkelse av langdistansebinding i norsk

De foregående avsnitta utgjør bakgrunnen for den undersøkelsen av langdistansebinding i norsk som jeg skal redegjøre for i dette og i det neste avsnittet. Vi veit altså at noen norsktalende lettere enn andre aksepterer langdistansebinding, og at aksepten jevnt over er høyere i Midt-Norge

8. Det eksemplet på mellomdistansebinding som diskuteres her, involverer et enkelt refleksivt pronomen. Lødrup (2009: 129) observerer, interessant nok, at komplekse refleksive pronomen også kan opptre i mellomdistansebinding i norsk. Et av eksemplene hans er dette:

- (i) Det ER jo faktisk litt slik psykopatene klarer å snu en hel verden til å omhandle seg selv.

Her kan vi notere at intervenereren har låg prominens, mens eksemplet med mellomdistansebinding i Nordisk syntaksdatabase har en prominent intervenerer. Som Lødrup påpeker, tyder både den ikke-prominente intervenereren og det komplekse refleksive pronomenet i (i) på at det lokale bindingsdomenet har blitt utvida til å omfatte den overordna setningen.

enn i resten av landet. Jeg var derfor ute etter å få tak i informanter fra Midt-Norge, ettersom sjansen da var størst for å fange opp talere som kunne akseptere i det minste noen tilfeller av langdistansebinding. Dette var en forutsetning for å kunne undersøke hvordan ulike faktorer påvirker akseptabiliteten av slik binding. Jeg hadde altså ingen ambisjoner om å ha noe representativt utvalg av norsktalende i undersøkelsen, men var først og fremst ute etter å se på mønstre hos individuelle talere.

I dette avsnittet redegjør jeg først for gjennomføringa av undersøkelsen i 4.1. I 4.2 presenterer jeg kort informantene, mens spørreskjemaet blir beskrevet i 4.3.

4.1 Undersøkelsen

Den undersøkelsen som jeg skal redegjøre for her, ble gjennomført ved hjelp av et spørreskjema bestående av 30 setninger på bokmål. Grunnen til at jeg valgte bokmål, var for det første at det ville være umulig å presentere eksemplene i ei form som tilsvarte talemålet til hver enkelt informant, og for det andre fordi jeg regna med at bokmål ville være lettere å ta inn for en del av informantene. For å redusere risikoen for at eksemplene skulle avvise av leksikalske grunner, prøvde jeg i størst mulig utstrekning å velge ord som er vanlige over hele landet. Informantene ble nemlig bedt om å bedømme setningene som de ville bli uttalt i deres egen dialekt. De ble instruert om å ikke endre på ordstillinga, noe som var viktig fordi det i visse av eksemplene var en underordna setning med V2-leddstilling. For å unngå at refleksive pronomen ble bytta ut med ikke-refleksive, fikk informantene også beskjed om å ikke bytte ut noen ord. Oppgaven deres var altså å oversette hver av setningene til egen dialekt i hodet, og så gi dem en av tre mulige bedømminger: “Denne setningen er helt grei”, “Denne setningen er litt rar”, eller “Denne setningen høres helt feil ut for meg”.

Denne metoden kan virke noe risikabel, ettersom en ikke har noen garanti for at informantene faktisk vurderte setningene ut fra sin egen dialekt. Resultatet tyder likevel på at de gjorde nettopp det. Hadde de bedømt dem ut fra skriftspråklige normer, burde de ha avvist alle setningene med langdistansebinding.⁹ Det gjorde de imidlertid ikke. Deri-

9. Sjøl om den sjelden uttrykkes eksplisitt, står det nokså klart for meg at skriftlig norsk er regulert av en operativ norm som forbyr langdistansebinding. Norsktalende med inngående kjennskap til skriftspråket reagerer ofte sterkt negativt på brudd mot denne normen, noe en kan registrere for eksempel i nettfora der språk diskuteres. I

mot kan vi ikke vite sikkert om informantene faktisk tolket eksemplene med den intenderte bindingsrelasjonen. Men som vi skal se, kan en skjelve visse mønstre i de bedømmingene som informantene gjorde. Riktignok finner vi også en del intraindividuell variasjon som ikke ser ut til å være helt systematisk. Dette gjelder særlig de eksemplene som involverer flere av de faktorene som jeg antok skulle gjøre langdistansebinding mindre akseptabelt. Dermed kan vi tolke variasjonen som en indikasjon på at disse faktorene faktisk er relevante, og vi kan anta at bedømmingene stort sett reflekterer den bindingssyntaksen som informantene har i sitt eget talemål.

Spørreskjemaet ble laga i SurveyMesh, og lenken ble spredd med en viss forsiktighet, ettersom jeg ville unngå å fange opp mange informanter med en helt restriktiv refleksivsyntaks.¹⁰ Venner og kolleger i Midt-Norge ble bedt om å dele lenken, og i tillegg sendte jeg e-post til noen midtnorske kommuner, noe som også ga ei viss uttelling.

4.2 Informantene

Datainnsamlinga startet i september 2013, og i perioden september til desember ble spørreskjemaet fylt ut av i alt 95 informanter. Men ettersom to av dem glemte å spare besvarelsene sine, bygger den følgende redegjørelsen på responsen fra de resterende 93.

På spørsmål om den språklige bakgrunnen deres svarte alle at de hadde vokst opp i Norge med norsk som førstespråk. 91 informanter svarte også at de fremdeles bodde i Norge, mens to svarte at de nå bodde i et annet land. Svarene deres på spørsmål om oppvekstkommune og alder kan sammenfattes som i tabell 3, som viser fordelinga mellom regioner og mellom de to aldersgruppene under 50 år og 50 år eller eldre.

Vi ser her at 60 av informantene, eller 65 %, er fra Midt-Norge, mens andre regioner bare er sparsomt representert. En burde dermed kunne anta at ikke så få av disse informantene kan akseptere langdistansebinding i noen grad.

samme retning peker det faktum at Strahan (2003) fant en sterk negativ korrelasjon mellom utdanningsnivå og aksept av langdistansebinding.

10. Nettadressen, så vel som alle setningene i spørreskjemaet, er å finne i appendiks 2.

Tabell 3: Informanter etter region og alder

Region	Under 50	50 eller eldre	Totalt
1 Troms & Finnmark	1	1	2
2 Nordland	7	0	7
3 Midt-Norge	25	35	60
4 Vest-Norge	5	3	8
5 Østlandet nord	0	0	0
6 Østlandet sør	6	4	10
7 Sørlandet	6	0	6
Totalt	50	43	93

4.3 Spørreskjemaet

Som jeg allerede har nevnt, besto spørreskjemaet av 30 setninger, som alle er å finne i appendiks 2. Sju av setningene inneholdt ikke-refleksive pronomen, men svarte for øvrig til eksempler med refleksive pronomen. Det var videre tre setninger med lokal binding og to med mellomdistansebinding. De øvrige 18 setningene involverte langdistansebinding, og de følgende mønstrene var representert: binding inn i relativsetning, binding inn i subjektet i en komplementsetning, binding inn i komplementsetning uten V2, binding inn i komplementsetning med subjektinitial V2, binding inn i komplementsetning med topikalisering, binding inn i komplementsetning med andrepersonssubjekt, og binding inn i adverbial setning. Vi ser en oversikt i (17), der antall setninger i hver kategori er angitt i parentes.

- (17) Bindingsmønstre som ble testa i spørreskjemaet
- a. Ingen anafor (7)
 - b. Lokal binding (3)
 - c. Mellomdistansebinding (2)
 - d. Binding inn i subjektet i en finitt komplementsetning (1)
 - e. Binding inn i relativsetning, indefinitt animat korrelat (2)
 - f. Binding inn i relativsetning, definitt inanimat korrelat (1)
 - g. Binding inn i komplementsetning, ikke-V2, inanimat subjekt (1)
 - h. Binding inn i komplementsetning, ikke-V2, indefinitt subjekt (1)
 - i. Binding inn i komplementsetning, ikke-V2, definitt animat subjekt (4)

- j. Binding inn i komplementsetning, subjektinitial V2, indefinitt subjekt (2)
- k. Binding inn i komplementsetning, subjektinitial V2, definitt subjekt (1)
- l. Binding inn i komplementsetning, V2 med topikalisert subjekt (1)
- m. Binding inn i komplementsetning, V2 med topikalisert objekt (1)
- n. Binding inn i komplementsetning, ikke-V2, andrepersonssubjekt (2)
- o. Binding inn i adverbial setning (1)

I de fleste eksemplene brukte jeg det enkle refleksive pronomenet *seg*. I noen få eksempler forekommer det refleksive possessivet *sin* og i ett tilfelle *sin egen*. Valget av *seg* framfor *seg sjøl* var motivert av at *seg* jevnt over er mindre akseptabelt enn *seg sjøl* i lokal binding, slik at en konstruksjon med *seg* i en underordna setning i mange tilfeller må tolkes med ikke-lokal binding om den skal aksepteres i det hele tatt. Ettersom jeg ikke kom til å ha noen personlig kontakt med informantene, og dermed ingen mulighet for å spørre dem ut om tolkningene deres av eksemplene, fant jeg det best å fortrinnsvis velge eksempler med enkle refleksive element for slik å tvinge informantene til å bedømme setningene med ikke-lokal binding.

5 Resultater av undersøkelsen

Det mest slående resultatet av undersøkelsen er at det er mye individuell variasjon i aksepten av langdistansebinding i norsk. Mens så godt som alle informantene aksepterte de eksemplene som involverte lokal binding eller mellomdistansebinding, ble eksemplene med langdistansebinding akseptert av fra omkring to tredjedeler av informantene til ti eller færre. Dessuten viser det seg at når det gjelder de eksemplene som ble akseptert av bare noen få, var det ikke de samme informantene som aksepterte alle. Tvert imot ser det ut til at ulike informanter reagerer på ulike syntaktiske egenskaper i konstruksjoner med langdistansebinding, slik at deres individuelle indre grammatikker opererer med ulike restriksjoner på langdistansebinding.

I dette avsnittet kommer jeg først, i 5.1, til å presentere informantenes bedømminger av eksemplene med lokal binding og mellomdistansebinding. I de underavsnittene som deretter følger, ser jeg på bedømmingene deres av eksemplene med langdistansebinding. I 5.2 innleder jeg diskusjonen av langdistansebinding med blant annet å sammenligne binding inn i subjekter med langdistansebinding av ikke-subjekt. Temaet i 5.3 er langdistansebinding inn i V2-setninger, som viser seg å bli akseptert av færre enn langdistansebinding inn i setninger uten V2. Vi skal dessuten se at topikalisering i den underorda setningen er et ytterligere hinder for langdistansebinding. I 5.4 går vi over til langdistansebinding over definitive subjekter, mens 5.5 tar for seg langdistansebinding over andrepersonspronomen. Til sist, i 5.6, ser jeg nærmere på bedømmingene fra de åtte informantene som var mest tolerante overfor langdistansebinding. Sett under ett gir bedømmingene deres et inntrykk av hvilken variasjon som er å finne i norsktalendes individuelle internaliserte grammatikker.

5.1 Lokal binding og mellomdistansebinding

Som nevnt over inneholdt undersøkelsen min noen eksempler på lokal binding og mellomdistansebinding. Jeg vil først presentere bedømmingene av disse eksemplene, slik at de kan tjene som et sammenligningsgrunnlag når vi seinere skal se på bedømmingene av eksemplene med langdistansebinding.

Av alle eksemplene i undersøkelsen var det (18) og (19) som fikk den høyeste scoren. Her og ved alle følgende eksempler er “Denne setningen er helt grei” representert som ok, “Denne setningen er litt rar” som ?, og “Denne setningen høres helt feil ut for meg” som *. Som vi ser, anga 91 av informantene at (18) var helt grei, mens bare én anga at den var litt rar. En informant ga ingen bedømming av denne, slik at det totale antallet responser er 92.

(18) Jeg ba dem om å vaske seg. ok 91, ? 1, * 0

Også eksempel (19) ble akseptert av 91 informanter, mens én valgte “litt rart” og én avviste det.

(19) De lurte på hva de skulle ta med seg. ok 91, ? 1, * 1

Den høge scoren disse eksemplene fikk, er ikke overraskende, ettersom begge involverer et refleksivt pronomen som er bundet lokalt, og som dessuten er en del av et fast uttrykk. Bruken av det refleksive pronomenet i (18) blir tradisjonelt forklart ved å vise til at *vaske seg* er et refleksivt verb, noe som betyr at det refleksive pronomenet er ikke-tematisk, og dermed kan bare enkle refleksive pronomen opptre her (se f.eks. Hellan 1988: 12). Analysen i Lødrup (2007) sier derimot at det refleksive pronomenet her er enkelt fordi det er knytta til den fysiske konteksten. Uansett er det refleksive pronomenet i (18) koindeksert med PRO-subjektet til infinitiven. I (19) har vi det idiomatiske uttrykket *ta med seg*, og som Lødrup (2007: 192) observerer, involverer idiomatiske uttrykk ofte enkle refleksive pronomen. Gitt de faktorene som er nevnt her, ville vi vente at både (18) og (19) skulle være entydige og tolkes som jeg har beskrevet. Jeg skal ikke spekulere på hvorfor noen ikke aksepterer (18) og (19) helt og fullt, eller til og med avviser (19). Jeg vil anta at begge eksemplene i prinsipp er fullt grammatiske i norsk.

Et tredje eksempel med lokal binding, eksempel (20), ble bedømt som “litt rart” av 7 informanter, som vi ser. En grunn til dette kan være at binderen er det arbitrære PRO. En annen kan være det faktum at vi har to refleksive element her – enda uttrykket *ha med seg* er nokså likt *ta med seg* i (19).

(20) Det er koselig å ha med seg hunden sin på skitur. ok 86, ? 7, * 0

De to eksemplene med mellomdistansebinding som var med i undersøkelsen min, fikk høyere scorer enn (20) og nesten like høge scorer som (18) og (19). Eksempel (21) ble avvist av én informant, og både (21) og (22) ble bedømt som “litt rar” av tre informanter, men en overveldende majoritet av informantene aksepterte begge helt og fullt.

(21) De trenger noen til å hjelpe seg. ok 88, ? 3, * 1

(22) De vil alltid ha andre til å gjøre jobben for seg. ok 89, ? 3, * 0

I den norske delen av Nordisk syntaksdatabase fikk derimot eksemplet med mellomdistansebinding en nokså låg score, som vi husker. Framfor alt ble det avvist av mange yngre informanter. Mine eksempler med mellomdistansebinding ble akseptert i mye høyere grad. De ble for eksempel akseptert av alle informantene fra Sørlandet, som også alle var unge (se

tabell 3). Sjøl om de absolutte tallene i undersøkelsen min er små, er det godt mulig at forskjellen i bedømming reflekterer en reell forskjell i generell akseptabilitet. I tillegg til at eksemplet i Nordisk syntaksdatabase inneholdt en spesiell infinitivkonstruksjon, var også det intervenserende elementet definit, mens i eksemplene mine er det intervenserende elementet indefinit. Som Lødrup (2009: 129) påpeker, er prominensen til intervensereren ikke bare relevant for langdistansebinding; den påvirker også akseptabiliteten av mellomdistansebinding. Det kan derfor se ut til at eksemplene mine er bedre egna til å fange opp aksepten for mellomdistansebinding enn eksemplet i Nordisk syntaksdatabase. Stemmer dette, kan vi trekke den konklusjonen at mellomdistansebinding stort sett blir akseptert i norsk, i hvert fall så lenge intervensereren er indefinit.

5.2 Langdistansebinding

Vi går nå over til å se på bedømmingene av de eksemplene i undersøkelsen min som involverte langdistansebinding. Vi skal først notere at bare 10 informanter, av totalt 93, ikke fullt ut aksepterte noe eksempel med langdistansebinding, men bedømte alle som “litt rar” eller “helt feil”. Dette låge tallet er delvis en konsekvens av utvalget mitt av informanter, der Midt-Norge var kraftig overrepresentert. Det er likevel interessant at blant de 10 var det 2 fra Vest-Norge, 1 fra Sørlandet, 2 fra Østlandet sør, 4 fra Midt-Norge og 1 fra Nordland, noe som viser at talere med restriktiv refleksivsyntaks så vel som mer liberale talere fins over hele landet. De øvrige 83 aksepterte altså minst ett eksempel med langdistansebinding.

To eksempler med langdistansebinding fikk høgere score enn de øvrige. Det gjelder eksemplene (23) og (24), som ble fullt akseptert av omkring to tredjedeler av informantene.

(23) Hun føler at noe mangler i livet sitt. ok 63, ? 18, * 10

(24) De trenger noen som kan hjelpe seg. ok 63, ? 17, * 13

Mens (23) involverer en komplementsetning og (24) en relativsetning, er intervensererne i begge tilfeller lite prominente, definert som i Lødrup (2009), og det er derfor ikke overraskende at mange informanter aksepterte disse eksemplene. Legg også merke til at ei tolkning med lokal binding ikke er mulig her. I (23) er *noe* utelukka som binder av pragmatiske grunner, og i (24) ville lokal binding kreve det komplekse

refleksive pronomenet *seg sjøl*. Talere som aksepterer disse eksemplene, aksepterer dem dermed nødvendigvis med langdistansebinding.

Blant de informantene som aksepterte disse eksemplene, var alle regioner representert, sjøl om de ikke i noen region ble akseptert av alle. Langdistansebinding av denne typen kan derfor ikke sies å være typisk for bestemte dialekter. Variasjon på dette området er individuell snarere enn geografisk.

Vi kan videre notere at i (23) har vi det refleksive possessivet *sitt* mens vi har det ikke-possessive *seg* i (24). Det faktum at disse to eksemplene ble bedømt såpass likt, tyder ikke på at langdistansebinding av refleksive possessiver generelt skulle være mindre akseptabelt enn langdistansebinding av ikke-possessive refleksive pronomen.

De eksemplene som vises i (25) og (26) fikk noe lågere scorer. For (25) kan noe av grunnen være at det underordna verbet er agentivt (jf. Lødrup 2009). Det er derimot uventa at (26) får en lågere score enn (24), ettersom faktorer som perspektiv og prominensen hos intervensereren er like, og (26) til og med har et ikke-agentivt underordna verb. Vi må konkludere her at vi ennå ikke har full oversikt over alle de faktorene som påvirker akseptabiliteten av langdistansebinding i norsk.

- (25) De venter på at noen skal gjøre jobben for seg. ok 51, ? 21, * 19
 (26) Hun fortjener å ha noen som er glad i seg. ok 45, ? 24, * 24

Det er likevel klart at det er individuelle variasjoner når det gjelder hvilke faktorer som er avgjørende. Tre informanter aksepterte (23), men ingen andre tilfeller av binding over finitt setningsgrense. Tre andre aksepterte bare (24), mens det var to som bare aksepterte (25). Ettersom langdistansebinding tydeligvis er marginalt for disse informantene, kan det også tenkes at det som avgjør i hvert tilfelle, er en faktor som ikke er knytta til bindingsmønsteret.

Ett av eksemplene i undersøkelsen involverte binding inn i et underordna subjekt. Aksepten for dette eksemplet, som vises i (27), var lågere enn aksepten for binding over en indefinitt intervenser. Som vi ser, var det bare 40 av de 93 informantene som fullt ut aksepterte denne konstruksjonen:¹¹

11. I 2.2 hevda jeg at det komplekse refleksive possessivet *sin egen* har den samme syntaksen som det enkle *sin*. Dette stemmer generelt, men det er likevel ikke alltid

- (27) Hun mente at sin egen plan var best. ok 40, ? 25, * 28

De individuelle bedømmingene viser dessuten at aksept for (27) ikke nødvendigvis går sammen med aksept for andre typer av langdistansebinding. To av informantene, begge i den yngre aldersgruppa, aksepterte (27), men ingen andre eksempler med langdistansebinding. På den andre sida var det flere som avviste (27) sjøl om de aksepterte eksempler som (25) og (26).

5.3 Langdistansebinding over defintitte intervensjoner

Undersøkelsen min inkluderte også eksempler på langdistansebinding over defintitte intervensjoner, altså over potensielle bindere som, i terminologien til Lødrup (2009), er relativt prominente. Vi ser først på eksempel (28), med binding inn i en relativsetning, over det defintitte, men inanimate og ikke-spesifikke korrelatet *det*.

- (28) De gjør bare det som passer for seg. ok 39, ? 27, * 27

Som vi ser, ble dette eksemplet avvist av flere informanter og akseptert av færre enn lignende eksempler med indefintitte korrelat, som (24) og (26). De som aksepterer eksemplet, er likevel flere enn de som avviser det fullstendig, slik at en kan ikke si at dette bindingsmønsteret er helt ugrammatisk i norsk.

Det er derimot nokså tydelig at aksepten av binding over et personlig pronomen med animat tolking er betydelig lågere. Dette kommer fram i eksemplene (29)–(32), som alle involverer binding av et ikke-subjekt i en finitt komplementsetning over et personlig pronomen som er subjekt i den samme setningen. Her har vi altså det vi kunne kalle “islandsk” langdistansebinding.

- (29) Hun ville at de skulle bli med seg inn. ok 13, ? 22, * 58
 (30) Hun trodde at han var sint på seg. ok 13, ? 17, * 63
 (31) Hun lurte på om han var sint på seg. ok 11, ? 19, * 62

slik at de to variantene er like akseptable når de opptrer i et subjekt. Ei uformell rundspørring om dette blant norsktalende viste at av de som i det hele tatt godtar fleksive possessiver i underordna subjekter, foretrakk de fleste *sin egen* framfor *sin*, men noen hadde den omvendte preferansen, og andre igjen opplevde ingen forskjell i akseptabilitet mellom de to.

(32) Hun trodde at han ikke var sint på seg lenger. ok 10, ? 28, * 54

Hvert av disse eksemplene ble akseptert av et fåtall av informantene. Til tross for at de fleste av informantene var fra Midt-Norge, der toleransen for langdistansebinding er relativt høg, var det bare 22 som oppga at de aksepterte minst ett av de fire eksemplene som vises her. 19 av disse var fra Midt-Norge, mens to var fra Vest-Norge og en fra Østlandet sør. Dette betyr at 41 av de 60 informantene fra Midt-Norge ikke aksepterte noen av disse fire eksemplene. Med andre ord, en god del talere fra Midt-Norge er nokså restriktive når det gjelder langdistansebinding, samtidig som det også utafør regionen fins talere med høg toleranse. Det er likevel verdt å merke seg at de fem informantene som aksepterte alle de fire eksemplene, var alle fra Midt-Norge. Dette tyder på at det er der vi finner de norsktalende som har den mest robuste langdistansebindinga.

I undersøkelsen hadde jeg videre et eksempel med binding inn i en adverbial setning, over et definitt animat subjekt. Som vist i (33) ble også dette eksemplet akseptert av noen få informanter.

(33) Hun ble sur fordi ungene erta seg. ok 4, ? 19, * 70

Av de fire som aksepterte (33), var tre blant de som var spesielt tolerante for langdistansebinding. Den fjerde aksepterte bare dette av alle eksemplene med langdistansebinding. Det er ikke klart for meg hvordan bedømmingene fra denne informanten skal tolkes.

5.4 Binding inn i setninger med V2

Vi har nå sett at aksepten for langdistansebinding over et definitt og animat subjekt er nokså låg i norsk. Interessant nok viser det seg at aksepten faller ytterligere om den underordna setningen har V2-leddstilling, som i (34):

(34) Hun trodde at han var ikke sint på seg lenger. ok 10, ? 15, * 68

Bortsett fra leddstillinga i den underordna setningen er (34) identisk med (32), men bedømmingene er ulike, på den måten at (34) blir avvist av flere enn (32), mens tallet på informanter som gir full aksept, er det samme.

Av de individuelle bedømmingene kan en se at 6 informanter aksepterte både (32) og (34). 48 informanter avviste begge, mens 8 stykker

syntes begge var “litt rare”. Det var altså 62 informanter som gjorde den samme bedømminga av begge. Samtidig var det 17 informanter som avviste (34) men bedømte (32) bare som “litt rar”. Dette tolker jeg slik at for disse norsktalende blir setningen helt ugrammatisk først når binding over et prominent subjekt kombineres med underordna V2.

Det viser seg dessuten at V2-leddstilling i den underordna setningen også påvirker akseptabiliteten av binding over et indefinitt og ikke-spesifikt subjekt. Vi vil huske at eksemplene i (23)–(26) ble akseptert av halvparten av informantene eller flere. Det er derfor slående at eksempel (35) ble blankt avvist av 46 av de 92 informantene som bedømte dette eksemplet, det vil si nøyaktig halvparten, mens bare et mindretall på 18 fant det fullt akseptabelt. Igjen er det kombinasjonen av langdistansebinding og underordna V2 som trekker ned.

(35) De forstår at andre kan ikke gjøre jobben for seg. ok 18, ? 28, * 46

Det er velkjent at norsk, og andre skandinaviske varieteter, tillater V2 i underordna setninger på visse vilkår, og det er også kjent at *tro* og *forstå* er verb som kan stå med en slik setning som komplement (se f.eks. Wiklund m.fl. 2009, Julien 2015). Likevel blir ikke V2-leddstilling i underordna setninger uten videre akseptert av alle talere, noe som Bentzen (2014) også rapporterer. I min undersøkelse ser vi det av bedømminga av eksempel (36), som er identisk med (35) bortsett fra at det refleksive pronomenet *seg* er erstatta av det ikke-refleksive *dem*. I (36) har vi altså underordna V2 uten langdistansebinding:

(36) De forstår at andre kan ikke gjøre jobben for dem. ok 73, ? 14, * 6

Dette eksemplet ble fullt ut akseptert av 73 informanter, mens 6 avviste det og 14 valgte “litt rar”. Det er altså tydelig at (36) er jevnt over noe mer akseptabelt enn de beste eksemplene med langdistansebinding, som (23) og (24), men det er likevel mindre akseptabelt enn eksemplene med lokal binding. Jeg tolker dette slik at underordna V2 trekker akseptabiliteten ned, men ikke fullt så mye som langdistansebinding. Når disse to faktorene kombineres, blir resultatet likevel en konstruksjon som få aksepterer.

Effekten av underordna V2 er trolig en konsekvens av kompleksiteten til C-domenet i den underordna setningen.¹² Det er nemlig vanlig å regne med at V2-setninger har et mer komplekst C-domene enn setninger uten V2, uansett om en analyserer V2 som CP-rekursjon, som i den Besten (1983) og Platzack (1983), eller som en indikasjon på tilstedeværelsen av flere ulike syntaktiske hoder, som i Eide (2011) og Julien (2015) (se også Holmberg 2015). Det kan likevel virke noe overraskende at V2-leddstilling skulle gjøre langdistansebinding mindre akseptabelt. Hvis det stemmer, som flere har ment (se f.eks. Andersson 1975, Holmberg og Platzack 1995, Julien 2015), at V2-leddstilling betyr at setningen er hevda, enten av taleren eller av et høgere subjekt, skulle en heller vente at V2 skulle forsterke effekten av perspektiv og dermed underlette for langdistansebinding. Det gjør det altså likevel ikke. I stedet viser det seg at den økte kompleksiteten i venstreperiferien som følger med V2, interfererer med langdistansebinding og gjør den mindre akseptabel.

Har den underordna setningen et topikalisert subjekt med dublering, slik at subjektet er det som Faarlund (1980) kaller *venstreutflytta tema*, er C-domenet enda mer komplekst (se detaljene i Eide 2011). Det er derfor ikke overraskende at slik topikalisering i en underordna setning er enda mindre akseptabelt enn subjektsinitial V2-leddstilling uten dublering. Dette ser vi i (37) og (38), som begge ble bedømt noe mindre positivt enn (36). Vi kan særlig merke oss at mange valgte alternativet “litt rar”.

(37) Jeg mener at andre, de får gjøre hva de vil. ok 58, ? 30, * 4

(38) De forstår at andre folk, de kan ikke gjøre jobben for dem.
ok 65, ? 19, * 9

En konstruksjon med langdistansebinding over et dublert topikalisert subjekt blir bedømt mye mer negativt enn konstruksjoner der bare en av disse faktorene er til stede. Et eksempel er vist i (39).

(39) De forstår at andre folk, de kan ikke gjøre jobben for seg.
ok 12, ? 26, * 55

12. C-domenet er det området i begynnelsen av setningen der vi finner det initiale elementet og verbet i V2-konstruksjoner, og der også subjunksjoner er lokaliserte.

I et annet eksempel i undersøkelsen var objektet i den underordna setningen topikalisert. Som vi ser i (40), var objektet dessuten definitivt:

(40) De må forstå at denne jobben kan ikke andre gjøre for seg.
ok 9, ? 21, * 63

Framflyttinga av objektet medfører en operatorrelasjon mellom det flytta objektet og baseposisjonen etter verbet, og denne relasjonen krysser relasjonen mellom det refleksive pronomenet og binderen. Det er derfor ikke overraskende at dette eksemplet ble akseptert av færre og avvist av flere enn det som var tilfelle for (39). En titt på de individuelle bedømmingene avslører at seks informanter aksepterte både (39) og (40). Seks andre aksepterte (39), men ga (40) bedømminga “litt rar” eller “helt feil”, mens tre aksepterte (40), men ikke (39). Sjøl om de absolutte tallene er små, er dette en indikasjon på at mange faktorer kan påvirke akseptabiliteten av langdistansebinding i norsk, og at individuelle talere kan vekte disse faktorene ulikt.

5.5 Langdistansebinding over andrepersonssubjekt

Strahan (2011: 170) rapporterer at langdistansebinding over andrepersonspronomen ikke er grammatisk i færøysk. Hun mener derimot at et andrepersonspronomen ikke hindrer langdistansebindingsrelasjoner i norsk. Bedømmingene som ble gitt av de to eksemplene med intervenserende andrepersonspronomen i undersøkelsen min, støtter imidlertid ikke Strahans antakelse om norsk. Mine resultater tyder i stedet på at persontrekk i en intervenserende potensiell binder påvirker akseptabiliteten av langdistansebinding for en del norsktalende.¹³ I (41)–(44) viser jeg bedømmingene av de to eksemplene med andrepersonspronomen sammen med bedømmingene av tilsvarende eksempler med tredjepersonspronomen (disse er også vist tidligere).

(41) Hun trodde at han var sint på seg. ok 13, ? 17, * 63
 (42) Hun trodde at du var sint på seg. ok 8, ? 16, * 69
 (43) Hun lurte på om han var sint på seg. ok 11, ? 19, * 62

13. Binding over førstepersonspronomen var ikke inkludert i undersøkelsen min. Det kan være rimelig å anta at binding over førstepersonspronomen ikke er mer akseptabelt enn binding over andrepersonspronomen, men noe sikkert kan en ikke si før dette er undersøkt.

(44) Hun lurte på om du var sint på seg.

ok 3, ? 17, * 73

I hvert eksempelpar scorer eksemplet med binding over et andrepersons-subjekt lågere enn eksemplet med binding over et tredjepersonssubjekt. Vi skal likevel se i det neste avsnittet at det fins individuelle talere som ikke følger denne trenden.

Vi kan også notere at binding inn i en underordna spørresetning, som i (43) og (44), får noe lågere totalscore enn binding inn i en underordna deklarativ setning, som i (41) og (42). Underordna spørresetninger har et mer komplekst C-domene enn underordna deklarative setninger med leddsetningsleddstilling, ettersom spørresetninger alltid antas å inneholde en synlig eller usynlig spørsmålsoperator (se f.eks. Rizzi 2001). Så lenge det underordna subjektet er tredje person, er effekten av setningstype på akseptabiliteten av langdistansebinding likevel liten. Annerledes blir det når vi prøver langdistansebinding inn i en underordna spørresetning som har et subjekt i andre person, som i (44). Her resulterer langdistansebindinga sammen med spørsmålsoperatoren og med persontrekket i subjektet i det minst akseptable eksemplet i hele undersøkelsen – som likevel aksepteres av noen få informanter.

Kort sagt fant jeg ikke en eneste faktor som aleine kunne gjøre langdistansebinding ugrammatisk for alle informantene. I stedet viste det seg at det var flere faktorer som påvirka akseptabiliteten av langdistansebinding, og for de informantene som hadde den høyeste toleransen for slik binding, ble det ugrammatisk først når flere negative faktorer opptrådte sammen. Dette kommer fram enda tydeligere i det neste avsnittet, der jeg går gjennom bedømmingene fra de mest tolerante informantene.

5.6 *Åtte tolerante talere*

Jeg vil nå se nærmere på de bedømmingene som åtte av informantene i undersøkelsen min gjorde. Som jeg nevnte tidligere, var jeg først og fremst interessert i å se hvilke mønstre en kunne finne i individuelle grammatikker. De åtte informantene aksepterte flere eksempler med langdistansebinding enn de øvrige, og det er derfor interessant å skaffe seg et bilde av hvilke faktorer som påvirker muligheten for langdistansebinding for hver av dem.

Alle åtte er fra Midt-Norge. To av dem, her betegna som D og G, tilhører den yngre aldersgruppa (under 50), mens de resterende seks er i den eldre gruppa. Samtlige aksepterte uten unntak mellomdistansebind-

ing, samt langdistansebinding over en ikke-prominent intervenser inn i en relativsetning eller inn i en komplementsetning uten V2. Bedømmingene deres av mer markerte eksempler med langdistansebinding er vist i tabell 4. Merk at informantene C, D, E, F og H ikke i noe tilfelle valgte alternativet “helt feil”, men veksle mellom “helt grei” og “litt rar”. Det er derfor mulig at “litt rar” skal tolkes som “ugrammatisk” hos disse informantene.

Eksemplene (29) og (30), med langdistansebinding over et definitivt og animat subjekt inn i en underordna setning uten V2, var også fullt akseptable for alle åtte, som vi ser. Vi kan dessuten merke oss at matriseverba her er *ville* og *tro*, som begge åpner for å tolke den underordna setningen ut fra perspektivet til matrisesubjektet, noe som underletter for langdistansebinding. Når det gjelder de øvrige eksemplene, varierer bedømmingene en del, og vi finner ulike individuelle mønstre.

Tabell 4: Bedømmingene fra åtte tolerante informanter

	A	B	C	D	E	F	G	H
(29) Hun ville at de skulle bli med seg inn.	ok	ok	ok	ok	ok	ok	ok	ok
(30) Hun trodde at han var sint på seg.	ok	ok	ok	ok	ok	ok	ok	ok
(31) Hun lurte på om han var sint på seg.	ok	*	ok	ok	ok	ok	ok	ok
(32) Hun trodde at han ikke var sint på seg lenger.	?	ok	?	ok	ok	ok	ok	ok
(33) Hun ble sur fordi ungene erta seg.	?	*	?	?	ok	ok	*	ok
(34) Hun trodde at han var ikke sint på seg lenger.	ok	*	?	ok	?	ok	ok	ok
(35) De forstår at andre kan ikke gjøre jobben for seg.	?	ok	ok	ok	?	ok	ok	ok
(39) De forstår at andre folk, de kan ikke gjøre jobben for seg.	*	ok	ok	?	ok	ok	ok	ok
(40) De må forstå at denne jobben kan ikke andre gjøre for seg.	*	ok	ok	?	ok	?	ok	?
(42) Hun trodde at du var sint på seg.	ok	*	ok	?	ok	ok	ok	ok
(44) Hun lurte på om du var sint på seg.	ok	*	?	ok	?	?	*	ok
(27) Hun mente at sin egen plan var best.	?	ok	?	ok	ok	ok	ok	ok

Informant A avviste de to eksemplene med binding over en topikaliseret konstituent, (39) og (40), og mislikte eksempel (33), med binding inn i

en adverbial setning, samt eksempel (27), med binding inn i et underordna subjekt. I tillegg var eksemplene (32) og (35) mindre bra for denne informanten, kanskje til og med ugrammatiske. Det ser ikke ut til å være avgjørende at det er en underordna setning med V2 i (35), for (34), som også har underordna V2, ble akseptert. I så vel (32) som (35) er det en negasjon i den underordna setningen, men igjen finner vi det samme i det fullt akseptable eksemplet (34). Det er altså ikke klart hvorfor (34) ble bedømt mer positivt enn (32) og (35).

For informant B var eksempel (33), med binding inn i en adverbial setning, ugrammatisk, og det samme var (31) og (44), som begge har binding inn i en interrogativ setning. I (44) har vi i tillegg binding over et andrepersonssubjekt, og det andre eksemplet med dette, (42), ble også avvist. Det samme gjelder (34), med binding inn i en setning med V2-leddstilling og med et prominent subjekt. Eksempel (35), med binding inn i en setning med V2-leddstilling og med et mindre prominent subjekt, ble derimot akseptert, i likhet med (39) og (40), som har binding over en topikalisert konstituent.

Informant C aksepterte heller ikke eksempel (33), med binding inn i en adverbial setning. Det er dessuten mulig at kombinasjonen av et prominent subjekt og negasjon i den underordna setningen gjør langdistansebinding mindre akseptabelt, muligens ugrammatisk, for C. Vi ser nemlig at (32) og (34), som begge involverer et underordna definitt og animat subjekt sammen med negasjon, ble vurdert som markerte, mens (35), (39) og (40), som kombinerer negasjon med mindre prominente subjekter, ble akseptert. V2-leddstilling i den underordna setningen ser derimot ikke ut til å påvirke akseptabiliteten. Vi kan videre merke oss at C godtok eksempel (42), som har et andrepersonssubjekt i en underordna deklarativ setning, og (31), med et tredjepersonssubjekt i en underordna spørresetning, men ikke (44), med et andrepersonssubjekt i en underordna spørresetning. Kombinasjonen av andrepersonssubjekt og spørresetning innebærer altså for mange faktorer som virker negativt på langdistansebinding for C. Til sist noterer vi at C ikke likte binding inn i et underordna subjekt, i (27).

De eksemplene som informant D vurderte som mindre bra, var (33), med binding inn i en adverbial setning, samt (39) og (40), med langdistansebinding over en topikalisert konstituent. Det ene eksemplet med binding over et andrepersonssubjekt, (42), var også mindre akseptabelt for denne informanten, mens det andre, (43), ble akseptert. De samla be-

dømmingene fra alle informantene gikk, som vi så i 5.5, i den motsatte retningen. Det er derfor uklart hva som ligger bak D sine bedømminger av (42) og (43). Det kan ha spilt en rolle at (42) ble presentert mye tidligere i undersøkelsen enn (43), slik at aksepten av (43) muligens skyldes en treningseffekt.

Informant E var negativ til eksemplene (34), (35) og (44). I (44) har vi binding inn i en underordna spørresetning med et andrepersonssubjekt, altså en kombinasjon av to negative faktorer. Eksemplene (34) og (35) har både negasjon og V2 i den underordna setningen, og en kunne tenke seg at dette er grunnen til at disse ble bedømt mer negativt enn (32), som har negasjon men ikke V2 i den underordna setningen. Det er likevel slående at (33), med binding inn i en adverbial setning, og også (39) og (40), med binding over en topikalisert konstituent, var fullt akseptable for denne informanten.

Informant F og G hadde begge en høy toleranse for langdistansebinding. F mislikte eksempel (40), med binding over et topikalisert objekt, mens G avviste eksempel (33), med binding inn i en adverbial setning. I tillegg ble eksempel (44), med binding inn i en spørresetning med et andrepersonssubjekt, bedømt som dårlig av begge.

Informant H var mest tolerant overfor langdistansebinding av alle informantene. H likte ikke eksempel (40), med binding over et topikalisert objekt, men aksepterte alle de andre eksemplene i undersøkelsen.

Det faktum at alle disse åtte så konsekvent aksepterte alle eksempler med langdistansebinding uten kompliserende tilleggsfaktorer, samt (29) og (30), der den eneste kompliserende faktoren er det definite pronomielle subjektet, tyder på at de har reagert på de grammatiske egenskapene ved eksemplene. I eksempler der også visse andre faktorer er til stede, blir langdistansebinding mindre akseptabelt, om vi ser vurderingene fra alle de åtte informantene under ett. De aktuelle faktorene er: spørrende underordna setning, negasjon i den underordna setningen, V2 i den underordna setningen, topikalisering i den underordna setningen, et andrepersonssubjekt i den underordna setningen, binding inn i underordna subjekt og binding inn i adverbial setning. Vi ser dessuten at eksempler der flere av disse faktorene opptrer sammen, i mindre grad ble akseptert enn eksempler med bare en av faktorene.

Den variasjonen vi ser mellom de åtte informantene, kan, som jeg alt har vært inne på, tolkes som et utslag av at de reagerer ulikt på faktorene.

Vi kan også notere at for noen av dem blir langdistansebinding ugrammatisk først når to eller flere negative faktorer opptrer sammen. Når det gjelder den intraindividuelle variasjonen, er det rimelig å se den som et utslag av at tilstedeværelsen av flere kompliserende faktorer gjør eksemplene anstrengende å prosessere og ta stilling til. Det er derfor ikke så overraskende at enkelte av informantene ikke var helt konsekvente i bedømmingene av eksempler som formelt sett burde være likeverdige. Som Reuland (2006: 52) påpeker, “If the interpretation of a sentence exerts a demand on processing resources to the point of overflow, variability is what we would expect”.

6 Konklusjoner

Hovedpoenget med denne artikkelen er å vise noe av den variasjonen som knytter seg til langdistansebinding i norsk. Noen talere aksepterer ikke binding over finitt setningsgrense i det hele tatt, men de fleste aksepterer det i det minste i visse tilfeller. Som Lødrup (2009) påpekte, er langdistansebinding over en ikke-prominent intervensjoner nokså vanlig forekommende i norsk, noe som blir bekreftet av undersøkelsen min så vel som av de dataene i Nordisk syntaksdatabase som Lundquist (2013b) behandler.¹⁴

En del norsktalende aksepterer til og med langdistansebinding over prominente intervensjoner, som definitte substantiv og personlige pronomen. En mer detaljert undersøkelse av preferansene hos disse talerne avslørte noen svært interessante mønstre, der det blant annet viser seg at kompleksiteten i venstreperiferien til den underordna setningen påvirker akseptabiliteten av langdistansebinding. En underordna setning med V2-leddstilling, som på visse betingelser kan opptre i norsk, har en mer kompleks venstreperiferi enn setninger uten V2. Kompleksiteten øker ytterligere når setningen har et dublert topikalisert element, og hvis det topikaliserede elementet er et objekt, oppstår i tillegg en operatorrelasjon som krysser bindingsrelasjonen. En tilsvarende effekt får vi om den underordna setningen er spørrende eller negert. Og slående nok ser vi at alle disse faktorene reduserer akseptabiliteten av langdistansebinding.

14. I Strahan (2003) involverer alle eksemplene prominente intervensjoner, men egenkapene til intervensjonerne blir ikke diskutert.

Tendensen er altså at jo mer syntaktisk struktur og jo flere dependensrelasjoner en bindingsrelasjon må krysse over, jo mindre akseptabel blir den.

Vi så dessuten at flere av informantene mine mislikte binding over andrepersonssubjekter, sjøl om de aksepterte tilsvarende eksempler med underordna tredjepersonssubjekter. Inkompatible intervenerende persontrekk gjør altså langdistansebinding ugrammatisk for disse informantene.

Bortsett fra egenskapene hos det underordna subjektet har ikke den syntaktiske strukturen til den underordna setningen blitt trukket inn i tidligere diskusjoner av langdistansebinding i norsk. De fleste observasjonene som jeg har lagt fram her, er dermed helt nye.

Det er også slående at det er individuell variasjon i vektinga av de faktorene som påvirker akseptabiliteten av langdistansebinding, og at det for enkelte talere er slik at hver enkelt faktor for seg ikke gjør langdistansebinding ugrammatisk – ugrammatisk blir det først når to eller flere negative faktorer opptrer sammen. Dette betyr at langdistansebinding i norsk er et mer komplekst fenomen enn det hittil har vært kjent. Målet mitt var å bringe noe av denne kompleksiteten fram i dagen.

Den enkle undersøkelsen som jeg har rapportert om her, kan med fordel følges opp med en mer omfattende undersøkelse i form av intervjuer, der både tolkninger og bedømminger av eksemplene kan diskuteres med informantene, slik at årsakene til eventuell individuell variasjon kan kartlegges. Jeg forventer at vi vil kunne konkludere, med Reuland (2006: 57), at “the computational system underlying binding operates as discretely and categorically as it does in other areas of grammar”.

Litteratur

- Aasen, Ivar. 1864. *Norsk Grammatik*. Christiania: B.T. Mallings Forlagsboghandel.
- Aass, Kristin Hauge. 1979. Refleksivitet i moderne norsk: Bruken av *seg* og *sin*. Hovedfagsoppgave i nordisk, Universitetet i Oslo.
- Andersson, Lars-Gunnar. 1975. Form and function of subordinate clauses. Doktoravhandling, Göteborgs universitet.
- Bentzen, Kristine. 2014. “Embedded Verb Second (V₂)”. I *The Nordic Atlas of Language Structures Online (NALS)*, red. Janne Bondi

- Johannessen og Øystein Alexander Vangsnes. <http://www.tekstlab.uio.no/nals>.
- Besten, Hans den. 1983. "On the interaction of root transformations and lexical deletive rules". I *On the Formal Syntax of Westgermania*, red. Werner Abraham, 47–131. Amsterdam: John Benjamins.
- Culy, Christopher. 1994. "Aspects of logophoric marking". *Linguistics* 32: 1055–94.
- Eide, Kristin Melum. 2011. "Norwegian (non-V2) declaratives, resumptive elements, and the Wackernagel position". *Nordic Journal of Linguistics* 34: 179–213.
- Faarlund, Jan Terje. 1980. *Norsk syntaks i funksjonelt perspektiv*. Ny rev. utg. Oslo: Universitetsforlaget.
- Faarlund, Jan Terje, Svein Lie og Kjell Ivar Vannebo. 1997. *Norsk referansegrammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hellan, Lars. 1988. *Anaphora in Norwegian and the Theory of Grammar*. Dordrecht: Foris.
- Holmberg, Anders. 2015. "Verb second". I *Syntax – Theory and Analysis: An International Handbook*, bd. 1 red. Tibor Kiss og Artemis Alexiadou, 342–82. Berlin: Walter de Gruyter.
- Holmberg, Anders og Christer Platzack. 1995. *The Role of Inflection in Scandinavian Syntax*. New York: Oxford University Press.
- Iversen, Ragnvald. 1918. *Syntaksen i Tromsø bymaal: En kort oversigt*. Kristiania: Bymaalslaget.
- Johnsen, Sverre Stausland. 2009. "Non-local binding in tenseless clauses". *Proceedings of Chicago Linguistic Society* 45: 103–16.
- Julien, Marit. 2015. "The force of V2 revisited". *The Journal of Comparative Germanic Linguistics* 18.
- Knudsen, Trygve. 1949. *Pronomener*. Oslo: Universitetets studentkontor.
- Lindstad, Arne Martinus, Anders Nøklestad, Janne Bondi Johannessen og Øystein Alexander Vangsnes. 2009. "The Nordic Dialect Database: Mapping Microsyntactic Variation in the Scandinavian Languages". I *NEALT Proceedings Series*, bd. 4, red. Kristiina Jokinen og Eckhard Bick. Northern European Association for Language Technology. <http://dspace.utlib.ee/dspace/handle/10062/9206>
- Lundquist, Bjørn. 2013a. "Long distance binding 1: Complement clauses". I *The Nordic Atlas of Language Structures Online (NALS)*, red. Janne Bondi Johannessen og Øystein Alexander Vangsnes.

- <http://www.tekstlab.uio.no/nals>.
- . 2013b. “Long distance binding 2: Relative clauses”. I *The Nordic Atlas of Language Structures Online (NALS)*, red. Janne Bondi Johannessen og Øystein Alexander Vangsnes. <http://www.tekstlab.uio.no/nals>.
 - . 2013c. “Mid-distance binding: Binding into infinitival clauses”. I *The Nordic Atlas of Language Structures Online (NALS)*, red. Janne Bondi Johannessen og Øystein Alexander Vangsnes. <http://www.tekstlab.uio.no/nals>.
- Lødrup, Helge. 2007. “A new account of simple and complex reflexives in Norwegian”. *Journal of Comparative Germanic Linguistics* 10: 183–201.
- . 2009. “Animacy and long distance binding in Norwegian”. *Nordic Journal of Linguistics* 32: 111–36.
- Maling, Joan. 1984. “Non-clause-bounded reflexives in Modern Icelandic”. *Linguistics and Philosophy* 7: 211–41.
- Moshagen, Sjur Nørstebø og Trond Trosterud. 1990. “Non-clause-bounded reflexives in Mainland Scandinavian”. *Working Papers in Scandinavian Syntax* 46, 47–52.
- Platzack, Christer. 1983. “Germanic word order and the COMP/INFL parameter”. *Working Papers in Scandinavian Syntax* 2.
- Reuland, Eric. 2006. “Gradedness: Interpretive dependencies and beyond”. I *Gradience in Grammar: Generative Perspectives*, red. Gisbert Fanselow, Caroline Féry, Matthias Schlesewsky og Ralf Vogel, 45–69. Oxford: Oxford University Press.
- Reuland, Eric og Jan Koster. 1991. “Long-distance anaphora: An overview”. I *Long-distance Anaphora*, red. Jan Koster og Eric Reuland, 1–25. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rizzi, Luigi. 2001. “On the Position Int(errogative) in the Left Periphery of the Clause”. I *Current Studies in Italian Syntax: Essays offered to Lorenzo Renzi*, red. Guglielmo Cinque og Giampaolo Salvi, 287–96. Amsterdam: Elsevier.
- Rögnvaldsson, Eiríkur. 2007. “Reflexives in Older Icelandic”. Ms., Islands universitet.
- Sandøy, Helge. 1992. *Norsk dialektkunnskap*. Oslo: Novus.
- Sigurðsson, Halldór A. 1990. “Long distance reflexives and moods in Icelandic”. I *Modern Icelandic Syntax*, red. Joan Maling og Annie Zaenen, 309–46. New York: Academic Press.
- Strahan, Tania E. 2003. *Long-distance Reflexives in Norwegian: a*

MARIT JULIEN

Quantitative Study. München: Lincom Europa.

—. 2011. "A typology of non-local reflexives in the Scandinavian languages". *Nordic Journal of Linguistics* 34: 157–78.

Teleman, Ulf, Staffan Hellberg og Erik Andersson. 1999. *Svenska Akademiens grammatik*. Stockholm: Svenska Akademien.

Thráinsson, Höskuldur. 1976. "Some arguments against the interpretive theory of pronouns and reflexives". *Harvard Studies in Syntax and Semantics* 2: 573–624.

Tilset, Arne. 1924. *Målet i Strinda i Sør-Trøndelag*. Oslo: Studentmållaget.

Wiklund, Anna-Lena, Kristine Bentzen, Gunnar Hrafn Hrafnbjargarson og Þorbjörg Hróarsdóttir. 2009. "On the distribution and illocution of V2 in Scandinavian *that*-clauses". *Lingua* 119: 1914–38.

Appendiks 1: Individuelle bedømminger i Nordisk syntaksdatabase

Individuelle scorerer gitt til setningene 103, 116 og 156 i Nordisk syntaksdatabase, etter region og sted. Forkortelser: ym = yngre mann, yk = yngre kvinne, em = eldre mann, ek = eldre kvinne.

Et kart er å finne her: <http://www.tekstlab.uio.no/nota/scandiasyn/kart.html>

Region 1, Troms og Finnmark

Sted	Setning 103				Setning 116				Setning 156			
	ym	yk	em	ek	ym	yk	em	ek	ym	yk	em	ek
Vardø	3	3	5	2	5	5	5	5	3	3	5	5
Kirkenes	1	1	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Tana	1	3	5	5	3	3	5	5	1	1	4	4
Kjøllefjord	5	5	5	2	5	5	5	5	4	4	5	5
Lakselv	1	2	4	3	5	5	5	4	5	5	3	3
Hammerfest	1	5	1	5	5	5	5	5	—	—	—	—
Kautokeino	5	4	5	2	5	5	5	3	3	5	4	5
Kvænangen	1	1	5	5	5	5	5	5	4	5	4	3
Kåfjord	3	5	5	5	5	5	5	5	3	3	1	2
Tromsø	1	1	5	5	5	5	5	5	1	1	3	1
Kirkesdalen	4	3	5	5	5	5	5	5	1	3	5	4
Lavangen	1	1	3	3	5	4	5	5	2	2	5	3
Kvæfjord	4	3	5	5	5	5	5	5	5	2	1	2

Region 2, Nordland

Sted	Setning 103				Setning 116				Setning 156			
	ym	yk	em	ek	ym	yk	em	ek	ym	yk	em	ek
Myre	1	1	1	1	5	5	5	5	5	5	5	3
Narvik	3	3	5	5	5	5	5	5	4	4	3	3
Ballangen	2	2	3	4	5	5	4	4	5	5	3	2
Stamsund	1	1	1	1	2	2	5	5	3	3	1	1
Steigen	3	1	5	5	5	5	5	5	1	1	1	1
Bodø	1	1	1	1	5	5	5	5	2	2	5	5
Beiarn	1	1	5	5	5	1	5	3	5	5	3	3
Mo i Rana	1	3	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5
Herøy	1	1	4	4	5	5	5	5	5	3	2	3
Hattfjelldal	2	4	3	3	5	3	5	4	5	5	3	2
Sømna	4	4	5	5	5	5	5	5	3	3	2	2

Region 3, Midt-Norge

Sted	Setning 103				Setning 116				Setning 156			
	ym	yk	em	ek	ym	yk	em	ek	ym	yk	em	ek
Lierne	3	3	5	5	5	5	5	5	5	5	1	2
Namdalen	3	4	3	5	5	5	5	5	4	4	5	1
Inderøy	3	4	5	5	5	5	5	5	5	5	1	1
Stokkøya	5	5	5	5	–	–	–	–	–	–	–	–
Trondheim	2	4	4	5	5	3	5	5	3	2	5	1
Meråker	1	2	5	5	2	3	5	2	4	5	5	1
Gauldal	4	5	5	5	4	5	5	5	5	5	5	5
Røros	1	1	5	5	5	5	5	5	1	1	1	1
Oppdal	–	–	–	–	–	–	–	–	5	5	5	3
Surnadal	–	–	–	–	–	–	–	–	5	5	5	1
Todalen	5	3	3	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Bud	3	3	3	3	5	5	5	5	5	3	1	1
Rauma	2	2	5	5	5	5	5	5	5	5	5	3
Stranda	2	2	5	5	5	5	5	5	3	3	4	4
Volda	2	2	5	5	5	5	5	5	5	3	5	5
Herøy	2	3	4	4	5	5	5	5	2	2	5	5

Region 4, Vest-Norge

Sted	Setning 103				Setning 116				Setning 156			
	ym	yk	em	ek	ym	yk	em	ek	ym	yk	em	ek
Stryn	3	3	3	3	5	1	1	1	5	1	5	5
Kalvåg	1	1	3	5	5	5	5	5	3	5	3	3
Jølster	5	4	5	5	5	5	5	5	4	2	3	5
Luster	3	1	5	5	5	5	5	5	5	1	5	5
Hyllestad	5	5	5	5	5	5	5	5	1	4	3	3
Lindås	5	1	5	5	5	5	5	5	5	5	5	1
Voss	1	5	5	5	5	5	5	5	5	5	1	3
Eidfjord	1	1	5	5	5	5	5	5	1	5	1	1
Bergen	1	1	1	1	5	5	5	5	5	5	3	3
Fusa	1	1	1	1	5	5	5	5	5	5	1	5
Kvinnherad	1	1	1	1	5	5	5	5	5	5	1	1
Bømlo	1	1	5	5	5	5	5	5	1	1	1	1
Karmøy	1	1	1	1	5	5	1	1	5	5	1	1
Suldal	1	1	3	3	1	1	5	5	1	3	3	3

Region 5, Østlandet nord

Sted	Setning 103				Setning 116				Setning 156			
	ym	yk	em	ek	ym	yk	em	ek	ym	yk	em	ek
Alvdal	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	1	5
Drevsjø	3	3	3	5	5	5	5	4	–	–	–	–
Trysil	1	5	5	1	5	5	5	5	5	5	5	5
Rena	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	4
Lom	1	1	5	5	5	5	5	5	5	5	5	1
Kvam	1	1	1	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Brekkom	1	5	1	5	5	5	5	5	–	–	–	–
Gausdal	1	5	1	1	5	5	5	5	5	5	5	5
Vang i Valdres	5	5	5	5	5	5	5	5	3	5	5	5
Ål	5	5	5	5	5	5	5	5	1	5	5	3
Flå	1	5	5	5	5	5	5	5	1	5	5	5
Rollag	5	1	5	1	5	5	1	5	5	3	5	5

Region 6, Østlandet sør

Sted	Setning 103				Setning 116				Setning 156			
	ym	yk	em	ek	ym	yk	em	ek	ym	yk	em	ek
Fredrikstad	1	1	5	5	5	5	1	3	1	1	1	1
Aremark	5	5	5	5	3	5	5	5	1	1	5	3
Rømskog	3	1	5	5	5	5	1	1	1	1	1	1
Nes i Akershus	1	5	1	4	5	5	5	5	1	2	1	1
Skreia	1	1	5	5	5	5	5	5	1	5	5	5
Jevnaker	5	5	5	1	5	5	5	5	5	1	5	1
Enebakk	1	1	5	5	5	5	5	4	1	1	5	1
Lommedalen	1	1	5	5	5	5	5	5	5	5	1	1
Sylling	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Darbu	1	1	5	1	1	5	5	5	1	5	5	1
Hof i Vestfold	1	1	5	5	5	5	5	5	5	3	1	5
Lardal	5	1	1	5	5	5	5	5	5	5	1	5
Brunlanes	1	1	1	1	5	5	5	5	3	5	5	5
Langesund	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5

Region 7, Sørlandet

Sted	Setning 103				Setning 116				Setning 156			
	ym	yk	em	ek	ym	yk	em	ek	ym	yk	em	ek
Hjartdal	1	1	5	5	5	5	5	5	5	5	1	1
Vinje	5	5	5	5	–	–	–	–	–	–	–	–
Nissedal	1	1	1	5	5	1	5	5	5	5	5	1
Vegårshei	1	1	1	1	5	5	5	1	5	5	5	5
Landvik	5	3	5	5	5	5	5	5	5	3	1	1
Valle	1	1	1	5	5	5	5	5	1	1	5	1
Sirdal	1	1	1	1	1	1	1	1	5	1	1	1
Åseral	5	1	1	1	5	5	5	1	5	1	5	1
Evje	1	1	1	1	5	5	5	1	1	1	5	5
Vennesla	1	1	1	1	5	1	5	1	5	1	5	5
Kristiansand	1	1	1	5	5	5	5	5	5	3	5	5
Lyngdal	5	1	1	4	5	5	5	5	5	5	1	5
Sokndal	1	1	1	1	5	5	5	5	1	1	3	1
Gjesdal	1	1	1	1	5	5	5	5	3	2	1	1
Time	1	1	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–
Stavanger	1	1	1	1	5	1	5	5	5	1	3	5
Hjelmeland	1	1	5	3	5	1	5	3	1	5	1	1

Appendiks 2: Spørreskjemaet

<http://www.surveymesh.se/s/survey/anon?id=4116b5ff-eea7-4263-bd40-b216ef7a1ead>

- 1 Jeg ba dem om å vaske seg.
- 2 Det er koselig å ha med seg hunden sin på skitur.
- 3 Hun ville at de skulle bli med henne inn.
- 4 De trenger noen til å hjelpe seg.
- 5 Hun ble sur fordi de erta henne.
- 6 Hun trodde at du var sint på seg.
- 7 De vil alltid ha andre til å gjøre jobben for seg.
- 8 Jeg mener at andre, de får gjøre hva de vil.
- 9 De må forstå at denne jobben kan ikke andre gjøre for seg.
- 10 Hun trodde at han var ikke sint på seg lenger.
- 11 De trenger noen som kan hjelpe seg.
- 12 De forstår at andre kan ikke gjøre jobben for dem.
- 13 Hun ville at de skulle bli med seg inn.
- 14 De venter på at noen skal gjøre jobben for seg.
- 15 Hun trodde at han var ikke sint på henne lenger.
- 16 Hun ble sur fordi ungene erta seg.
- 17 De forstår at andre kan ikke gjøre jobben for seg.
- 18 Hun fortjener å ha noen som er glad i seg.
- 19 De gjør bare det som passer for seg.
- 20 Hun føler at noe mangler i livet sitt.
- 21 Hun trodde at han var sint på seg.
- 22 De forstår at andre kan ikke gjøre jobben for seg.
- 23 Hun lurte på om du var sint på seg.
- 24 De forstår at andre folk, de kan ikke gjøre jobben for seg.
- 25 Hun syntes at opplegget passet godt for henne.
- 26 Hun lurte på om han var sint på seg.
- 27 Hun mente at sin egen plan var best.
- 28 De forstår at andre folk, de kan ikke gjøre jobben for dem.
- 29 De lurte på hva de skulle ta med seg.
- 30 Hun trodde at han ikke var sint på seg lenger.

MARIT JULIEN

Abstract

It is well known that long distance binding, i.e. binding across a finite clause boundary, is found in Norwegian. The geographical distribution of the binding pattern has been investigated earlier, as well as the semantic and syntactic factors that facilitate long distance binding. This paper presents results from an investigation which shows that the syntactic complexity of the left periphery of the subordinate clause influences the acceptability of long distance binding in Norwegian. Verb-second word order and the presence of a fronted topic in the subordinate clause are among the factors that make long distance binding less acceptable. However, there is considerable individual variation, and for some speakers, long distance binding is ungrammatical only when two or more negative factors co-occur. It is clear that long distance binding is a more complex phenomenon than has hitherto been known, and that individual grammars weight the relevant factors differently.

Marit Julien
Språk- och litteraturcentrum
Lunds universitet
Box 201
SE-221 00 Lund
Marit.Julien@nordlund.lu.se